

Effectieve didactiek - effectief didactisch beleid

Op welke manier kan een didactische coach het verschil maken op jouw school?

Doelen en programma

Doel

Bevestigen van belang van effectieve didactiek en onderwijskundig beleid

Kennismaken met traject didactische coaches

Inspireren om leraren op de meest effectieve manier te begeleiden

Programma

• *Waarom inzetten op effectieve didactiek?*

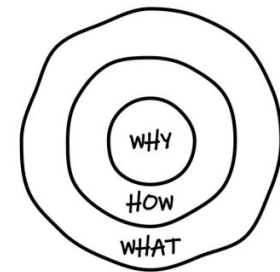
• *Waarom inzetten op onderwijskundig leiderschap?*

• *Hoe?: elementen effectieve didactiek*

• *Wat?: Traject didactische coaches*

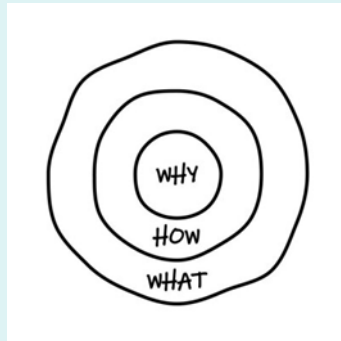
Wie ben ik?

- Pedagogisch begeleider effectieve didactiek voor buitengewoon onderwijs
- Logopediste/ leerkracht
- Ervaring BuSO OV1/OV3 T3, T9, TBA
- Altijd zoektocht naar 'waarom' doen we wat we doen? 'hoe' lesgeven? 'wat' is functioneel werken?

Bron: Golden Circle Simon Sinek

Why-how-what

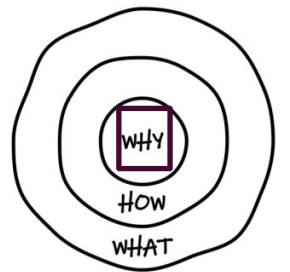
- **Waarom inzetten op effectieve didactiek?**
- **Waarom inzetten op onderwijskundig leiderschap?**
- **Hoe?: elementen effectieve didactiek**
- **Wat?: Traject didactische coaches**

Een definitie van effectieve didactiek...

Didactiek is onderdeel van de pedagogiek en behandelt de regels en de kunst van het onderwijzen. Het geeft handvatten voor het motiveren van leerlingen en het goed opbouwen van lessen.

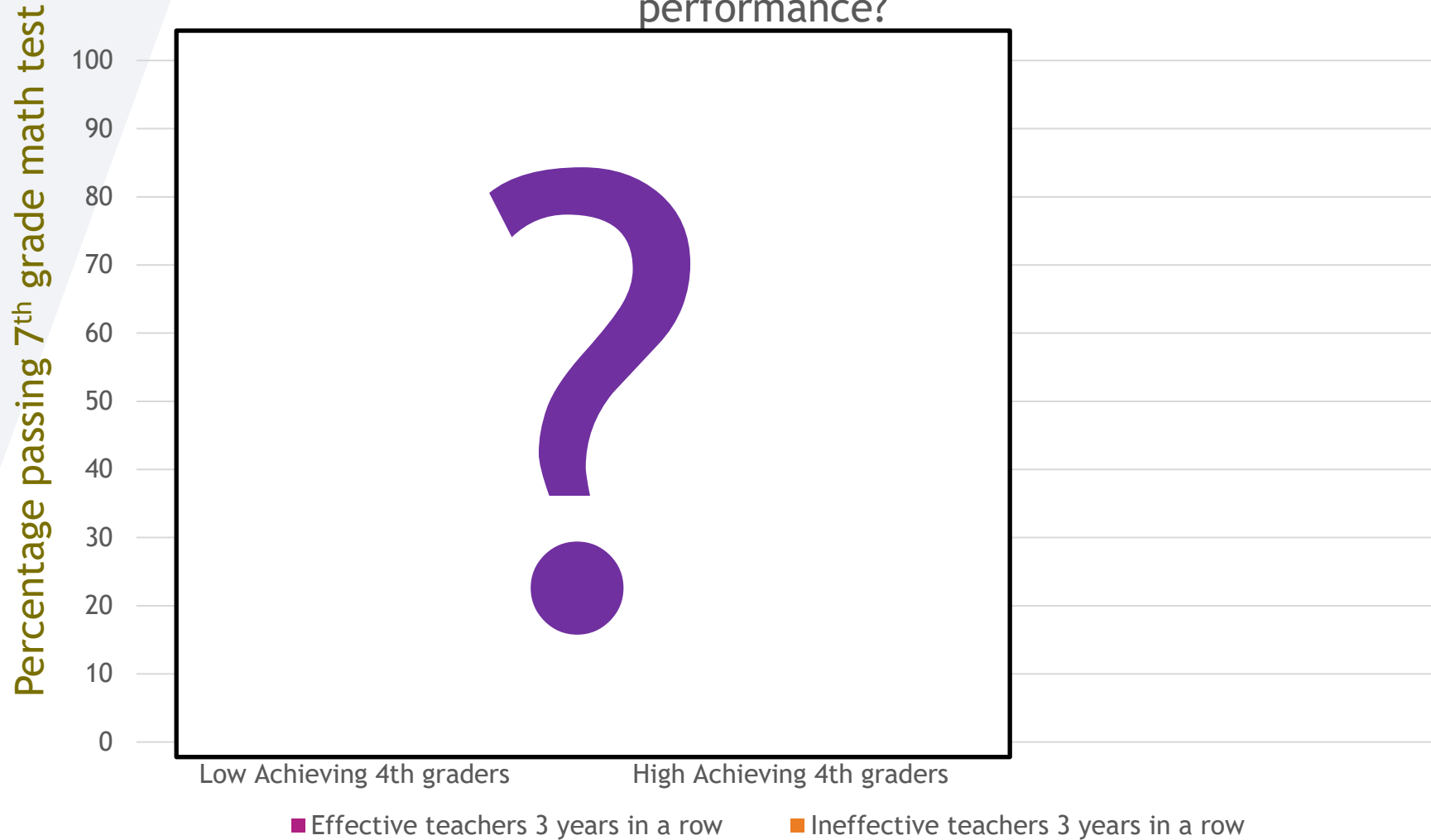
effectief bijv. naamw. Uitspraak: [ɛfɛk'tif] met de bedoelde, gunstige uitwerking

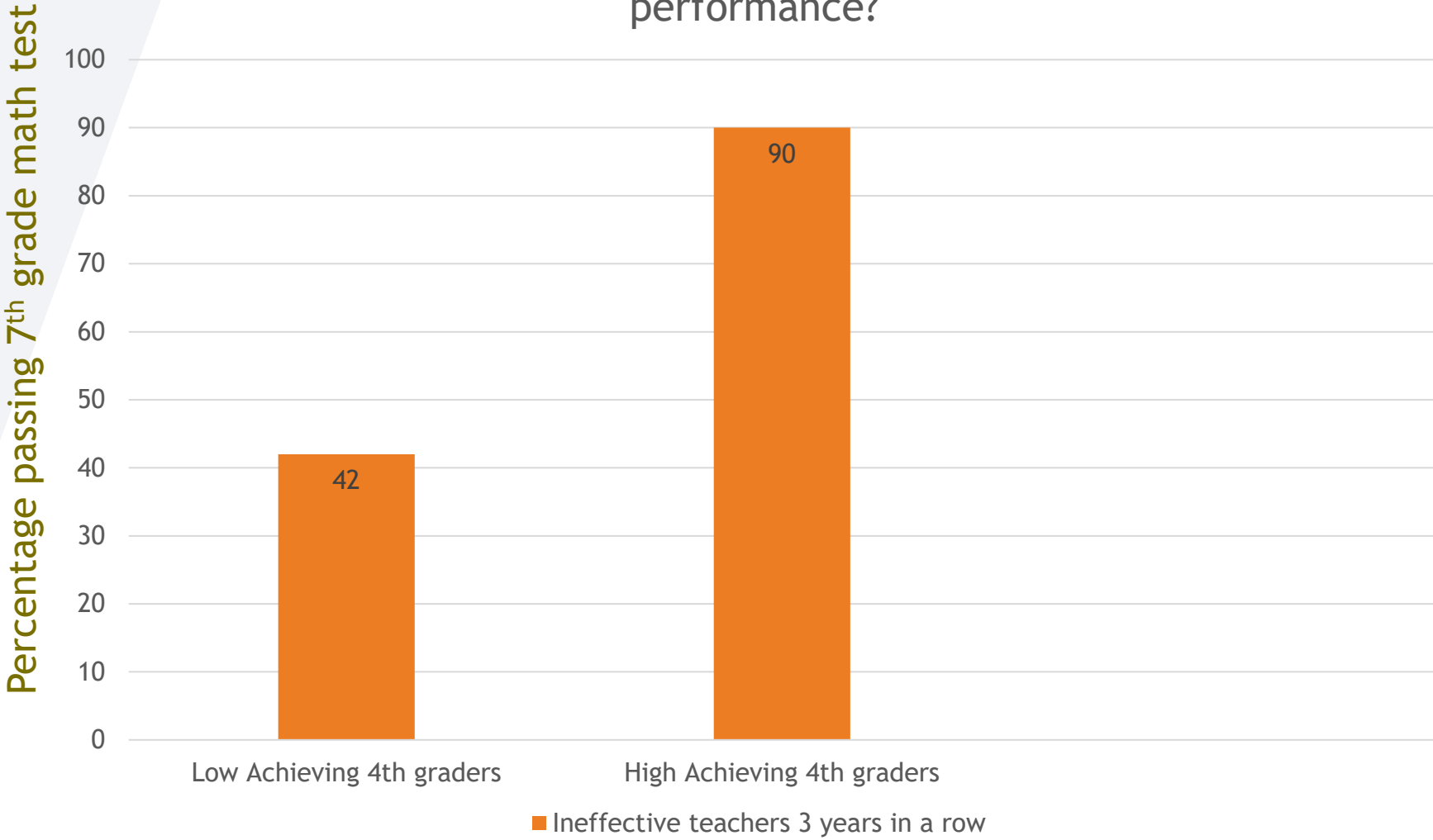
Hoeveel aandacht is er in jouw lerarenteam voor didactiek?

How important are teachers in improving student performance?

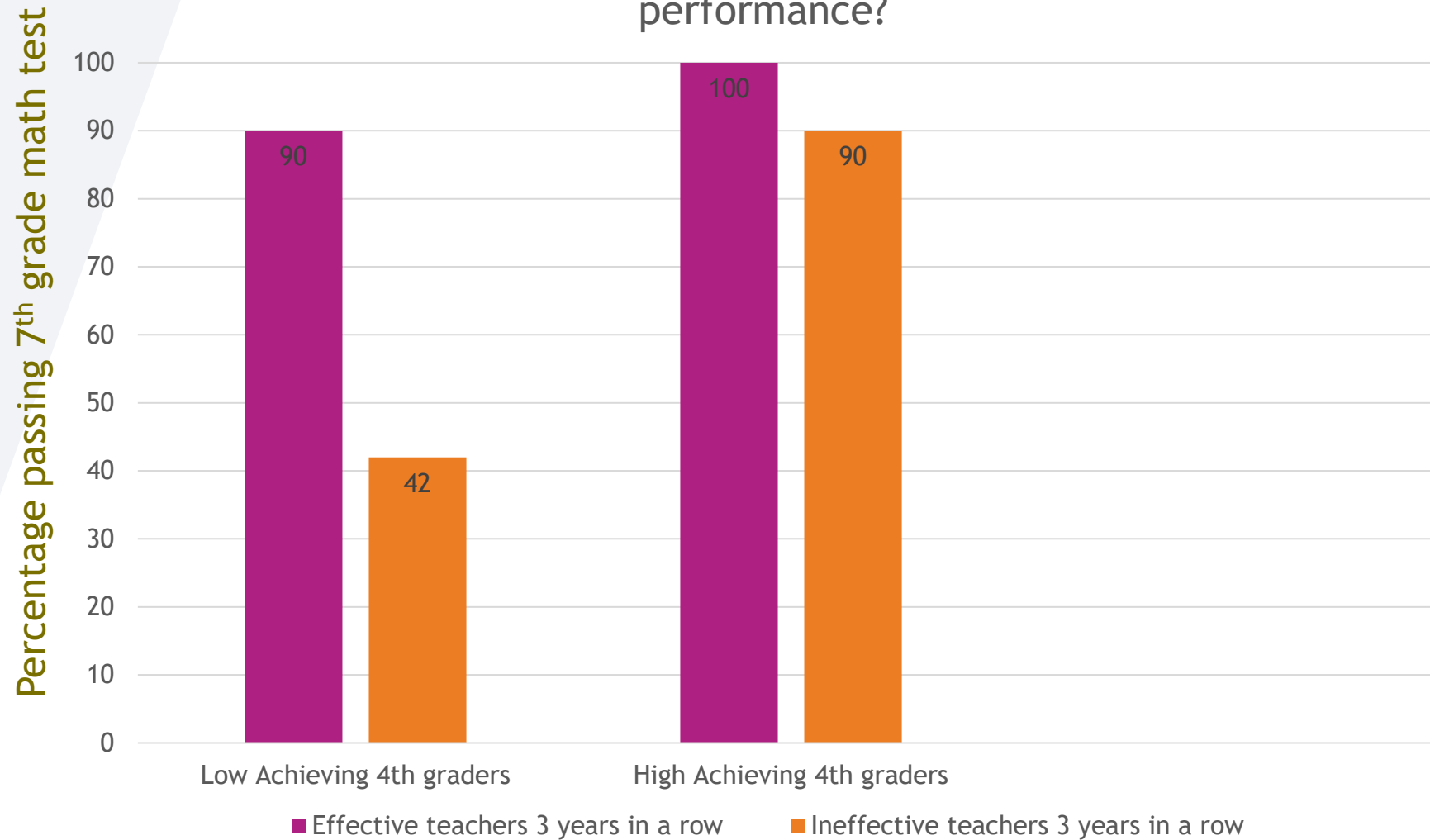

How important are teachers in improving student performance?

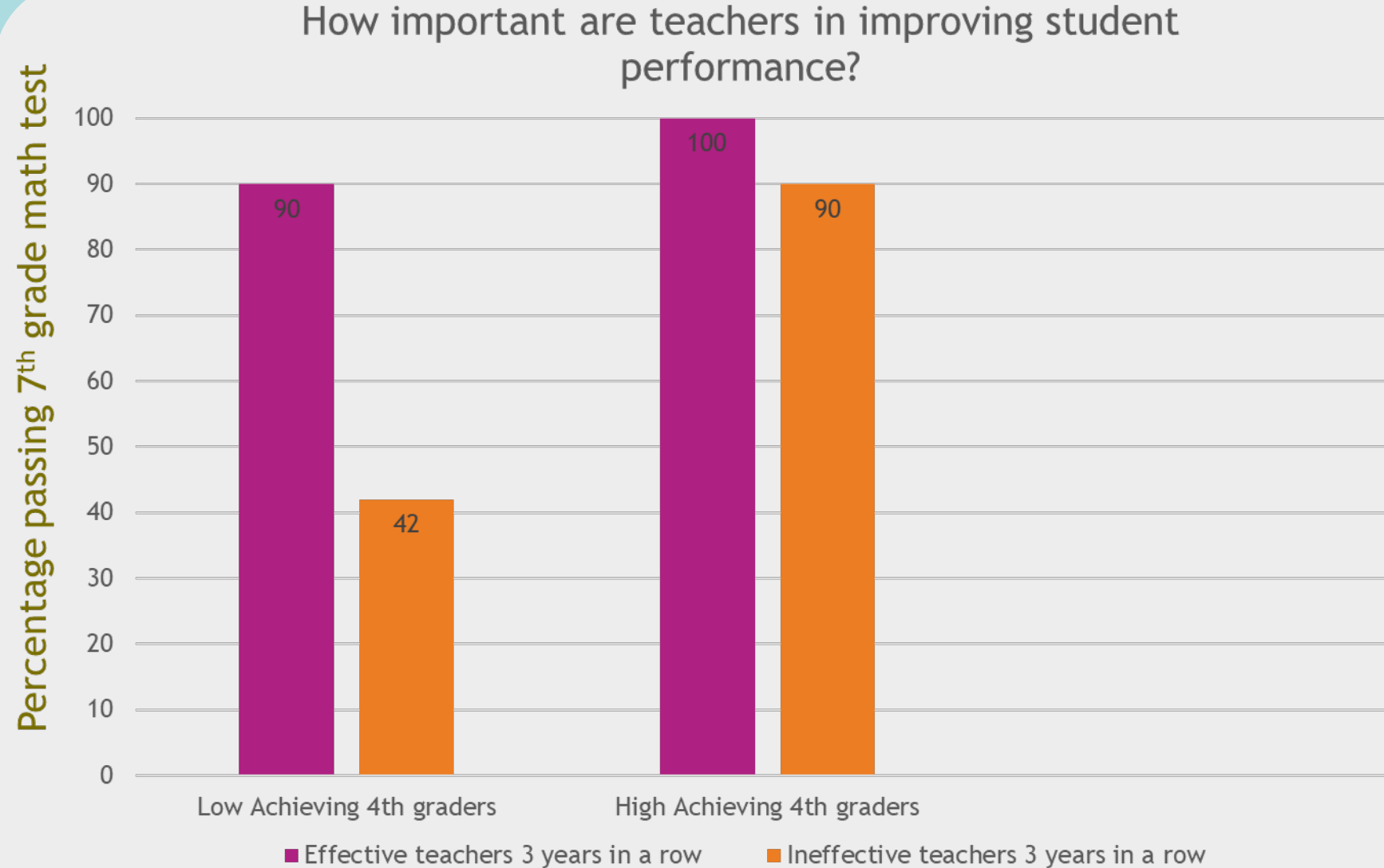

Sitha Babu & Robert Mendro, 2003

How important are teachers in improving student performance?

Hoe zit dat bij jullie op school? Merken jullie een verschil?

Sitha Babu & Robert Mendro, 2003

Sitha Babu & Robert Mendro, 2003

**Hoe weten we nu wat effectieve leraren
doen?**

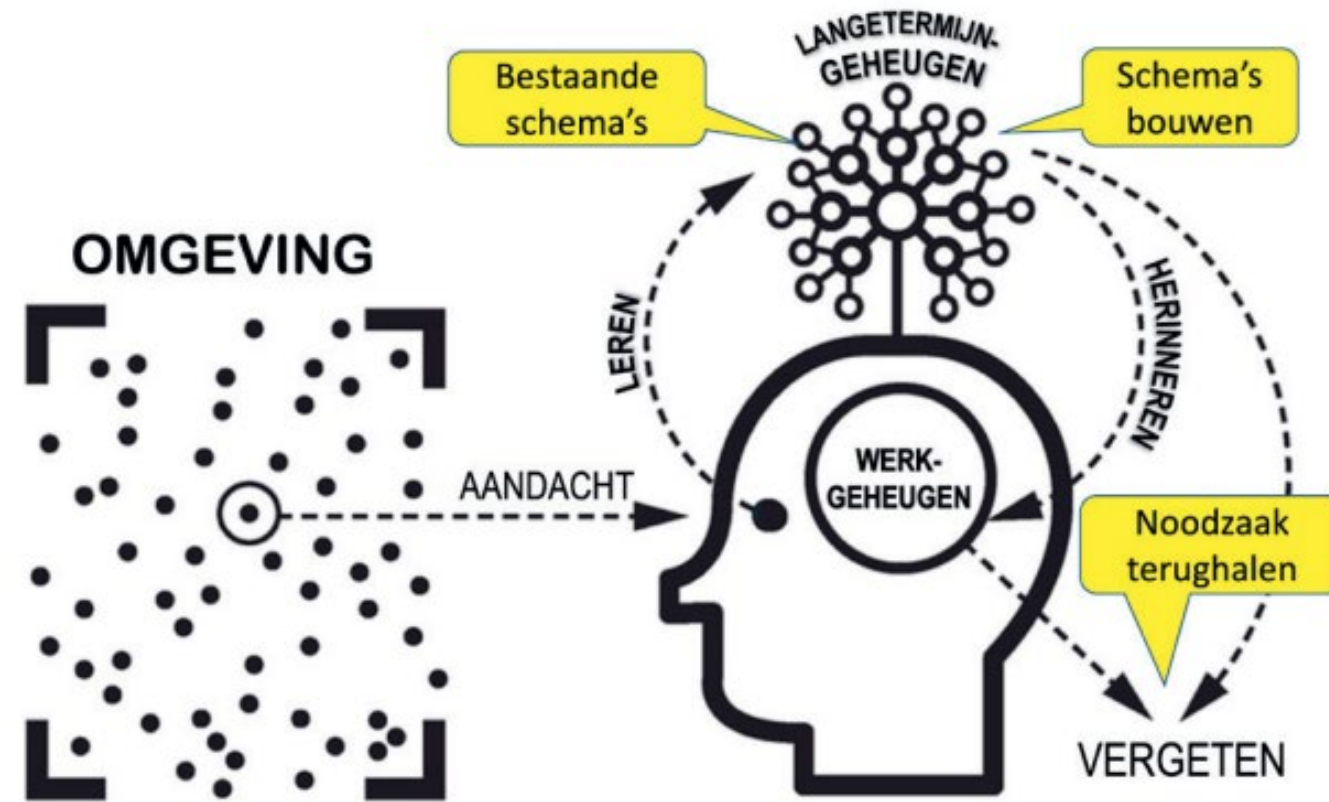
Drie wetenschapsvelden

Cognitieve psychologie

Lerareffectiviteitsstudies

Motivatie psychologie

Cognitieve belastingstheorie van John Sweller

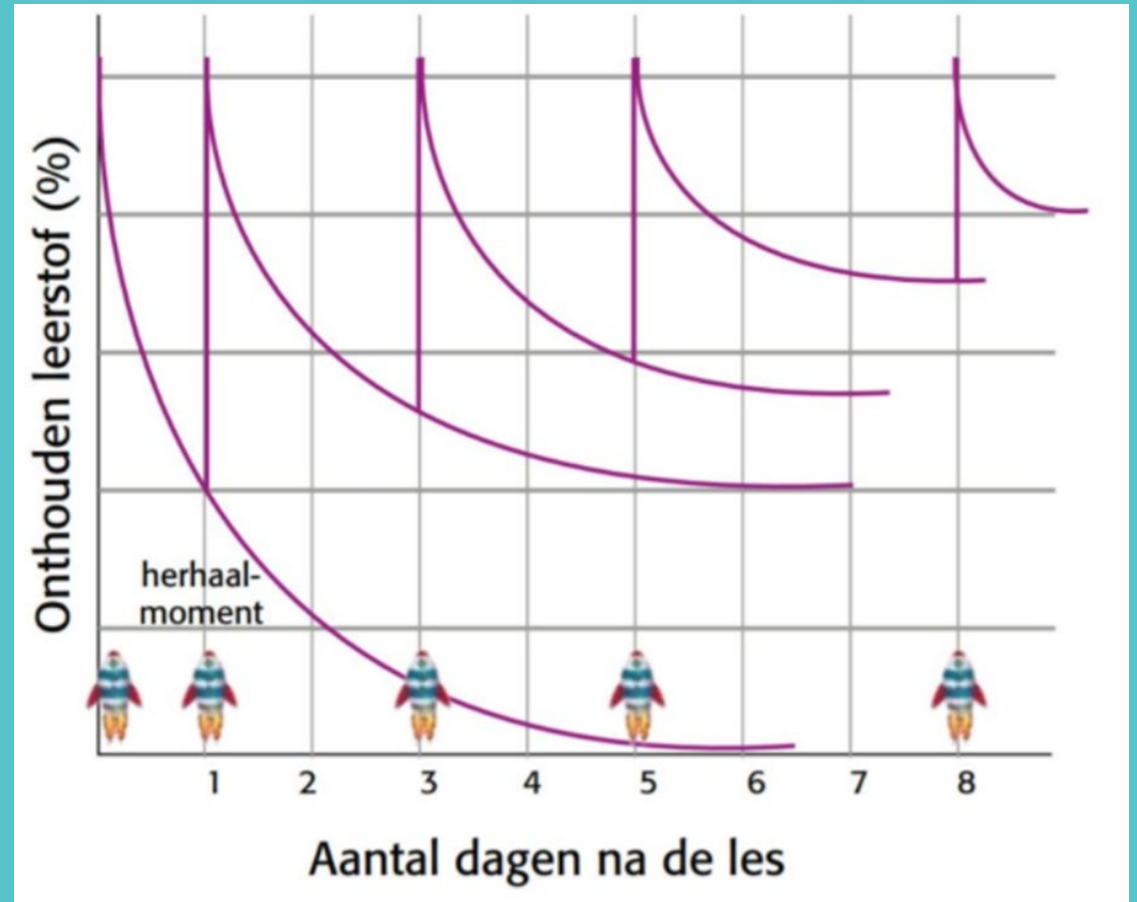

Figuur 2: Cognitive load theory (Sherrington, 2020)

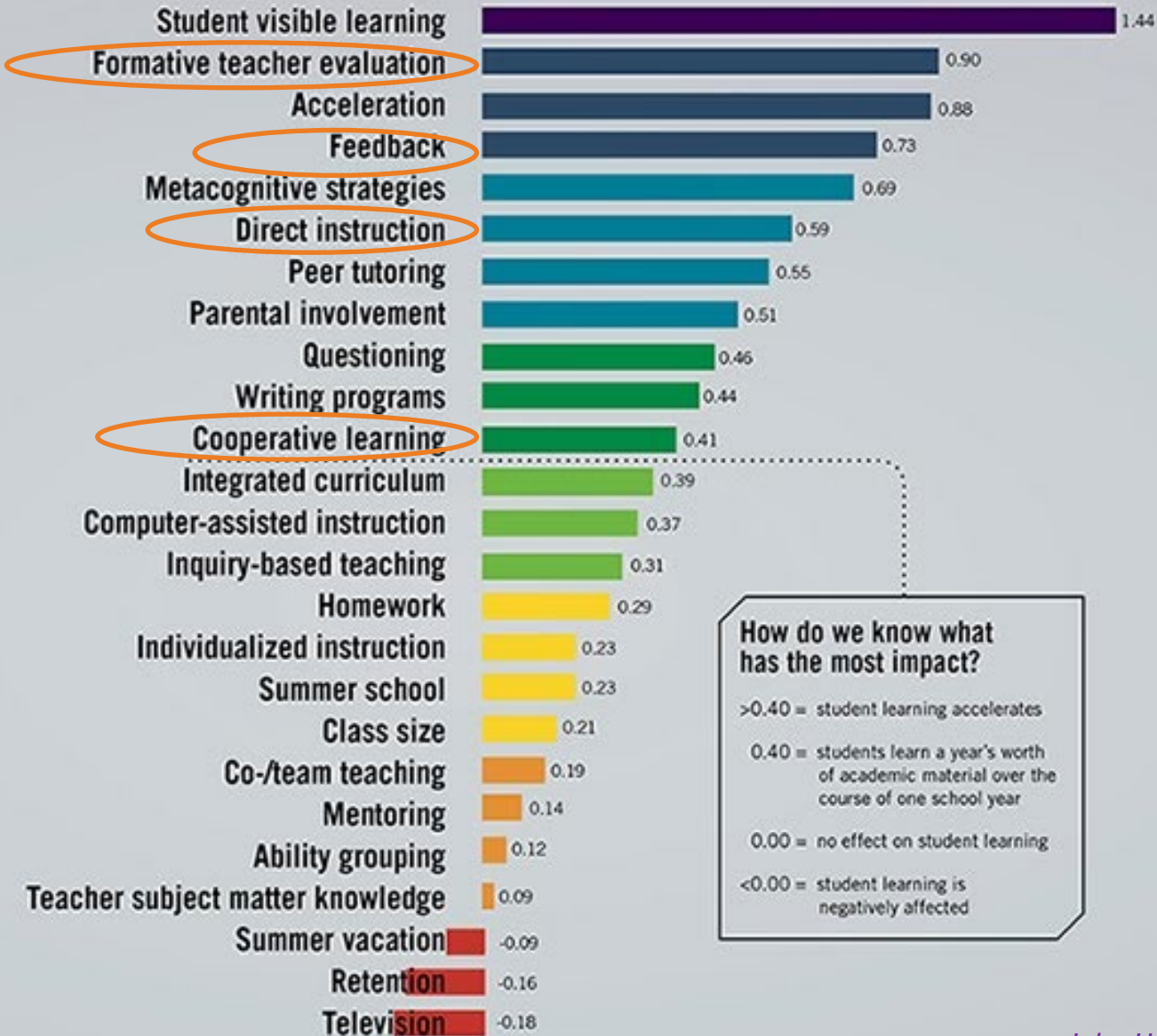
Samenvattend

- Voorkennis → makkelijk structureren → wat je al weet bepaalt hoe snel je leert
- Geen schema's → 610795251451 → 6107 - 9525 - 1451
- Oefentijd / herhaling / variatie
- Betekenisvol laten zijn, motiveert leren

De vergeetcurve van Ebbinghaus

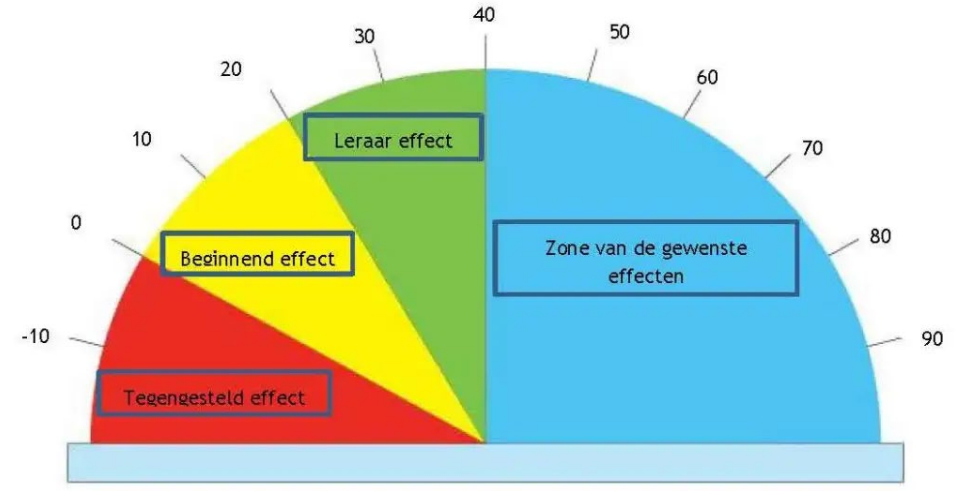
What Works ^{BEST} in Raising Student Achievement?

How do we know what has the most impact?

- >0.40 = student learning accelerates
- 0.40 = students learn a year's worth of academic material over the course of one school year
- 0.00 = no effect on student learning
- <0.00 = student learning is negatively affected

Lerareneffectiviteitsstudies

Helder, uitdagend lesdoel (verwachtingen) voor ALLE In

Acties van leraren bij leerlingen die MINDER bekwaam geacht worden	Acties van leraren bij leerlingen die meer bekwaam geacht worden
<ul style="list-style-type: none">• <u>Minder tijd geven om te antwoorden</u>• Minder of minder gepaste aanmoediging geven• Minder lof schenken; meer kritiek op vallen• <u>Minder kansen geven om te antwoorden</u>• <u>Minder uitdagende vragen stellen</u>; enkel makkelijk en non-analytische vragen• Meer afstand creëren; leerlingen zitten vaak verder weg• <u>Minder publieke interactie bieden</u>• Minder vriendelijke interactie bieden; minder lachen en minder non-verbale ondersteuning• <u>Minder en kortere feedback voorzien</u>• Minder suggesties accepteren	<ul style="list-style-type: none">• <u>Meer kansen geven om publiek te presteren</u>• <u>Meer kansen bieden om te denken</u>• <u>Meer eerlijke en waardevolle feedback voorzien</u>• <u>Meer opdrachten geven die leiden tot begrip</u>• Meer respect tonen voor de leerling als individu• <u>Meer kansen bieden tot zelfevaluatie</u>• Meer autonomie schenken (keuze in opdrachten, minder onderbroken worden)• Meer ideeën accepteren• Meer non-verbale aandacht schenken; lachen en knikken• Meer aandacht schenken in het algemeen

1. Start de les met een korte opfrissing van de essentiële voorkennis uit vorige les(sen).
2. Bied nieuwe leerstof in kleine stappen aan, met gelegenheid tot oefenen na elke stap.
3. Beperk de hoeveelheid leerstof die de leerlingen per keer krijgen.
4. Geef duidelijke instructies en heldere verklaringen.
5. Stel veel vragen en kijk of leerlingen de leerinhoud hebben begrepen.
6. Zorg dat alle leerlingen de gelegenheid hebben om actief te oefenen.
7. Begeleid leerlingen wanneer ze beginnen met oefenen.
8. Denk hardop en modelleer.
9. Geef de leerlingen uitgewerkte voorbeelden.
10. Vraag de leerlingen uit te leggen wat ze geleerd hebben.
11. Zoek manieren om de antwoorden van alle leerlingen te checken.
12. Geef op een systematische manier feedback en correcties.
13. Neem de tijd om extra uitleg te geven.
14. Geef veel voorbeelden.
15. Leg leerstof opnieuw uit als dat nodig is.
16. Bereid leerlingen voor om zelfstandig te oefenen.
17. Monitor leerlingen wanneer ze zelfstandig oefenen

Barak Rosenshine, 2012

Welk van deze elementen zie je jouw leraren vaak doen en welke zou je ze vaker willen zien doen?

1. Start de les met een korte opfrissing van de essentiële voorkennis uit vorige les(sen).
2. Bied nieuwe leerstof in kleine stappen aan, met gelegenheid tot oefenen na elke stap.
3. Beperk de hoeveelheid leerstof die de leerlingen per keer krijgen.
4. Geef duidelijke instructies en heldere verklaringen.
5. Stel veel vragen en kijk of leerlingen de leerinhoud hebben begrepen.
6. Zorg dat alle leerlingen de gelegenheid hebben om actief te oefenen.
7. Begeleid leerlingen wanneer ze beginnen met oefenen.
8. Denk hardop en modelleer.
9. Geef de leerlingen uitgewerkte voorbeelden.
10. Vraag de leerlingen uit te leggen wat ze geleerd hebben.
11. Zoek manieren om de antwoorden van alle leerlingen te checken.
12. Geef op een systematische manier feedback en correcties.
13. Neem de tijd om extra uitleg te geven.
14. Geef veel voorbeelden.
15. Leg leerstof opnieuw uit als dat nodig is.
16. Bereid leerlingen voor om zelfstandig te oefenen.
17. Monitor leerlingen wanneer ze zelfstandig oefenen

ABC van de motivatie

AUTONOMIE

- Bied keuzemogelijkheden aan
- Werk vanuit het perspectief van de leerlingen
- Zorg voor heldere structuur in de les en in de opdrachten zodat leerlingen overzicht hebben
- Vermijd dwingend taalgebruik, leg vooral het nut uit van opdrachten

VERBONDENHEID BETROKKENHEID

- Sluit aan bij de leefwereld
- Zet in op een positieve relatie
- Erken weerstanden
- Creëer een veilig klasklimaat door structuur en grenzen
- Reageer op pestgedrag en grijp in bij conflicten

COMPETENTIE

- Daag alle leerlingen uit om te groeien
- Zorg voor succeservaringen
- Spreek positieve verwachtingen uit
- Zorg dat leerlingen snappen waarom ze iets moeten leren
- Geef feedback die info. geeft voor een volgende stap

Op welke manier wordt bij jullie op school ingezet op zaken vanuit het ABC van motivatie?

AUTONOMIE

- Bied keuzemogelijkheden aan
- Werk vanuit het perspectief van de leerlingen
- Zorg voor heldere structuur in de les en in de opdrachten zodat leerlingen overzicht hebben
- Vermijd dwingend taalgebruik, leg vooral het nut uit van opdrachten

VERBONDENHEID BETROKKENHEID

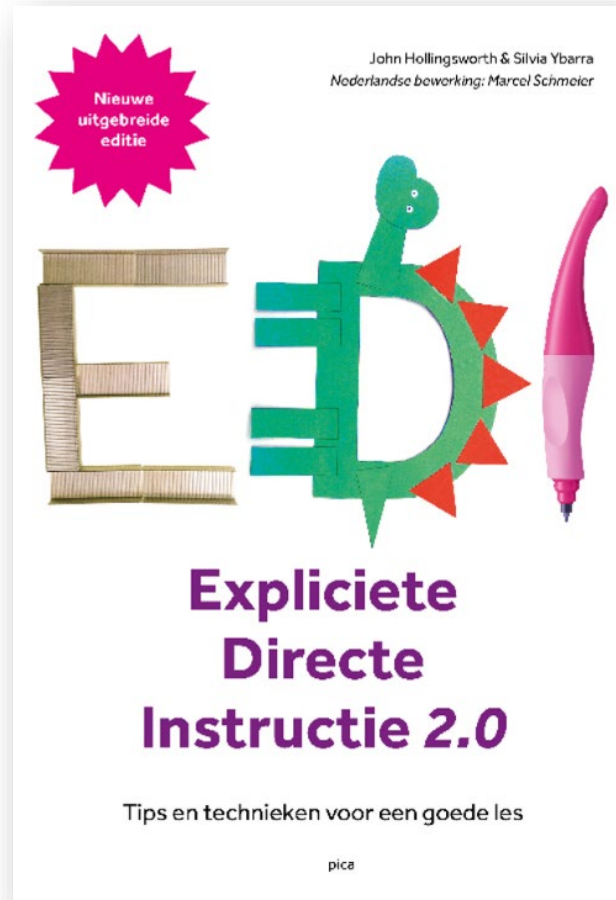
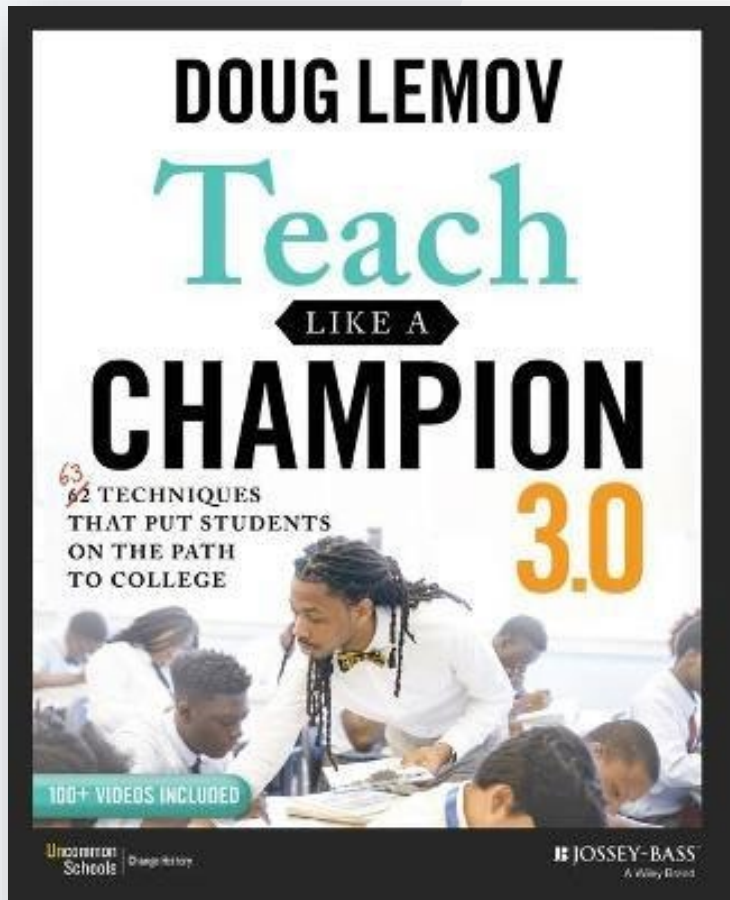

- Sluit aan bij de leefwereld
- Zet in op een positieve relatie
- Erken weerstanden
- Creëer een veilig klasklimaat door structuur en grenzen
- Reageer op pestgedrag en grijp in bij conflicten

COMPETENTIE

- Daag alle leerlingen uit om te groeien
- Zorg voor succeservaringen
- Spreek positieve verwachtingen uit
- Zorg dat leerlingen snappen waarom ze iets moeten leren
- Geef feedback die info. geeft voor een volgende stap

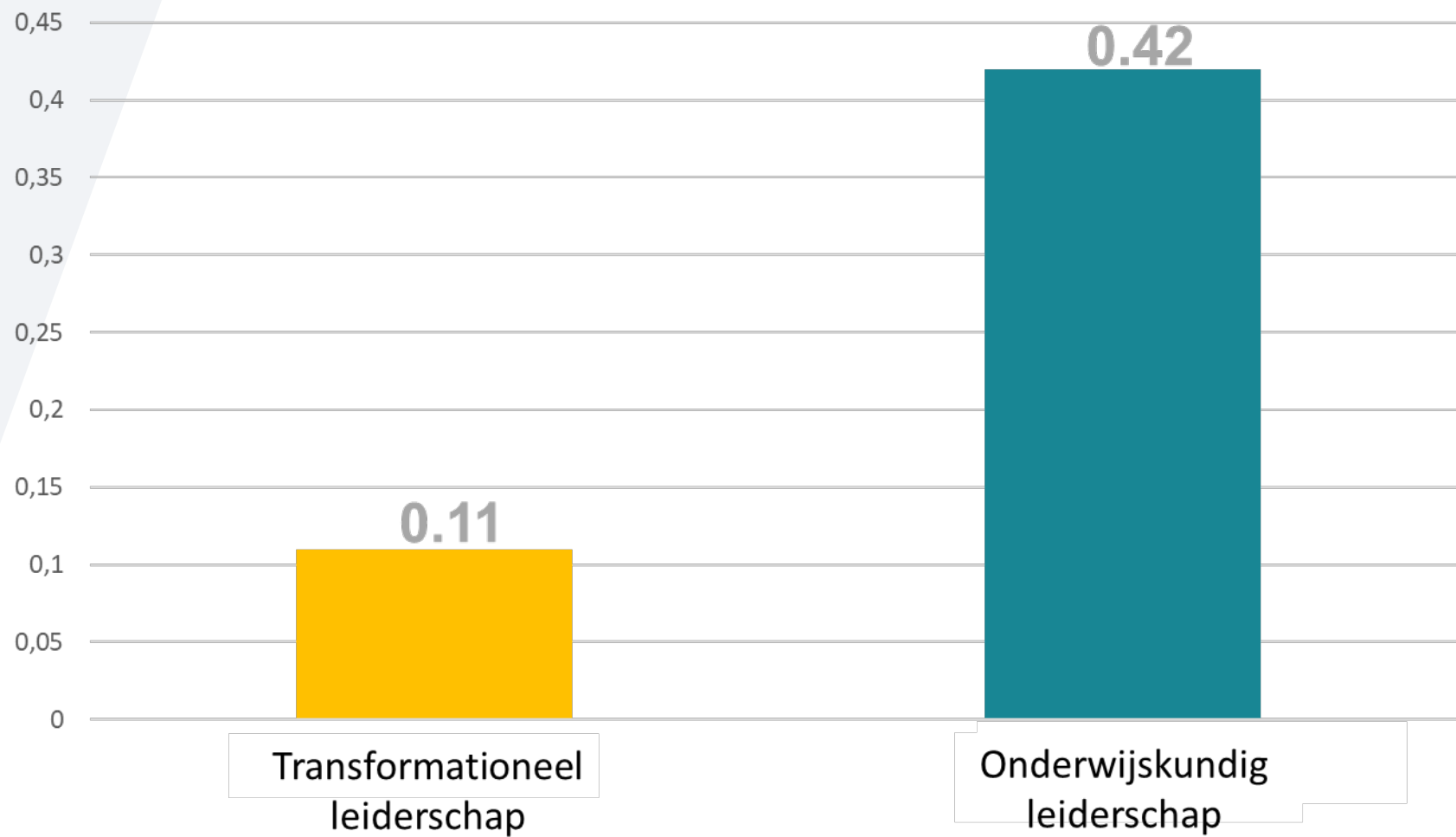
- *Waarom inzetten op effectieve didactiek?*
- *Waarom inzetten op onderwijskundig leiderschap?*
- *Hoe?: elementen effectieve didactiek*
- *Wat?: Traject didactische coaches*

Transformationeel Leiderschap

- Inspireren van team
- Individuele ondersteuning
- Koers zetten
- Visie, groepsdoelen, hoge verwachtingen van prestaties
- Educatieve ondersteuning
- Monitoren van school activiteiten
- Beschermen van de medewerkers
- Eerlijk en rechtvaardig personeelsbeleid
- Toegankelijk
- Hoge mate van autonomie van de school

Onderwijskundig Leiderschap

- Lesobservaties
- Het interpreteren van toetsresultaten met leraren
- Focus op onderwijskundige in plaats van administratieve taken
- Voorzien in structurele professionalisering
- Hoge mate van zichtbaarheid
- Communiceren van hoge verwachtingen
- Bevorderen van leerrijke omgeving

Visible learning, John Hattie, 2019

Schoolleiderschap

- Leiding geven aan de kwaliteit van onderwijs
- Visie-gericht werken
- Ontwikkelen van de school
- Ontwikkelen van mensen
- Investeren in goede relaties met de (brede) omgeving

Vanuit hun persoonlijke kwaliteiten geven leiders sturing aan deze praktijken om de toekomst van hun school vorm te geven.

- *Waarom inzetten op effectieve didactiek?*
- *Waarom inzetten op onderwijskundig leiderschap?*
- **Hoe?: elementen effectieve didactiek**
- *Wat?: Traject didactische coaches*

- Ga samen met de leerlingen na waar ze staan in hun leren in relatie tot de vooropgestelde doelen
- Evalueer met de leerlingen over hun leren
- Evalueer met de leerlingen over de rol van de leraar

- Zorg voor uitdagende en passende oefeningen
- Bied verlengde instructie aan voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben
- Voorzie uitdagend materiaal voor leerlingen die meer aan kunnen

- Bouw ondersteuning geleidelijk af. Gebruik hierbij de ik-wij-jullie-jij-fases:
- IK, de leraar, doe het voor
- WIJ doen het samen
- JULLIE doen het samen (2 -tallen of kleine groepjes)
- JIJ doet het alleen
- Controleer aan het einde van deze fase de ondersteuningsbehoefte; Verlengde instructie, zelfstandige verwerking of verrijking

Gebruik
gebruik
gebruik

- Vertrek vanuit je focus. het leerplan, de leerlingen en de context.
- Formuleer voor de leerlingen de doelen helder en goed afgebakend
- Dit doel is niet te moeilijk en niet te makkelijk, zodat we alle leerlingen uitdagen
- Laat moeilijke begrippen niet weg, maar leg deze uit
- Werk met een uitgewerkt voorbeeld of plaatje, dat de woorden van het doel ondersteunt

- Houd deze fase kort en bondig
- Bevraag relevante voorkennis, dat wil zeggen geen kennis die instructie vraagt
- Activeer alle leerlingen, laat alle leerlingen nadenken, noteren, overleggen enz.

Woord & beeld

- Bouw je instructie logisch en in kleine stappen op
- Gebruik heldere voorbeelden/schema's ter ondersteuning
- Combineer woord en beeld, laat leerlingen zien wat je uitlegt
- Houd het tempo hoog
- Voorzie regelmatig controles om na te gaan of jouw leerlingen mee zijn en blijven

- Controleer continu of leerlingen mee zijn
- Bepaal op basis van deze controles wat er nodig is in een volgende stap
- Stel gerichte vragen die inzicht geven in het niveau van de leerlingen
- Geef alle leerlingen denktijd, laat eventueel overleggen en geef dan pas een beurt (bij voorkeur willekeurig)

- Herhaal regelmatig basiskennis
- Gebruik verschillende werkvormen, om zo leerstof op verschillende manieren te benaderen
- Start de les met eerder gegeven leerstof om zo het vergeten te voorkomen
- Geef huiswerk waarin je het reeds geleerde integreert

- Ondersteun je uitleg met duidelijk, ondersteunend beeld
- Combineer niet alles. Niet én gesproken woord, én geschreven woord, én beeld
- Plaats de leerstof centraal, het beeld moet de leerstof ondersteunen, niet afleiden
- Laat het beeld groeien, bouw schema's stap voor stap op

Kun jij het verband leggen tussen deze blauwe dia en de vorige dia's?

Welk verband kan jij leggen tussen deze blauwe dia en de vorige dia's?

- *Waarom inzetten op effectieve didactiek?*
- *Waarom inzetten op onderwijskundig leiderschap?*
- *Hoe?: elementen effectieve didactiek*
- **Wat?: Traject didactische coaches**

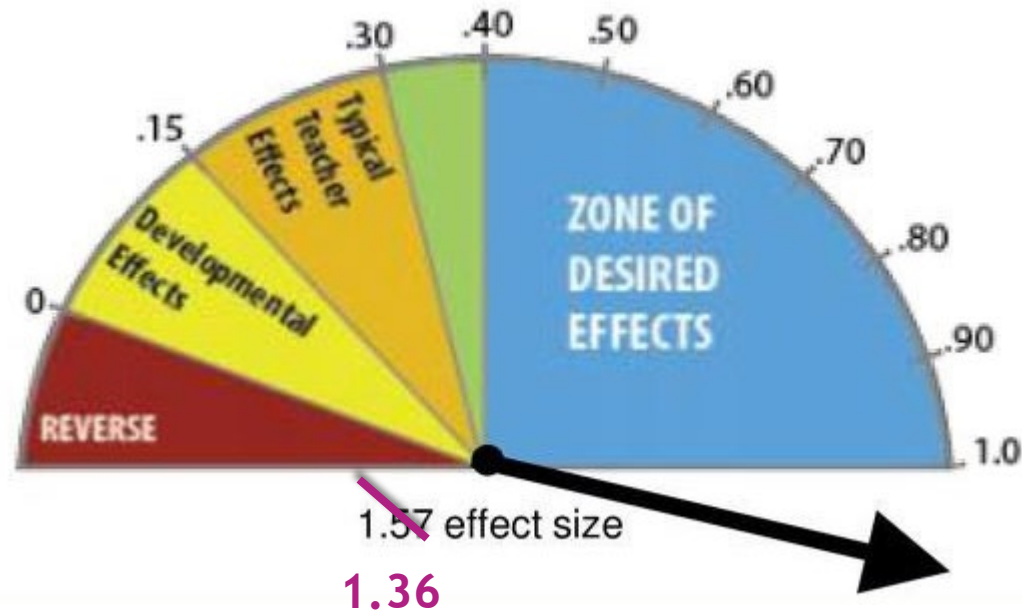

**Waarom moeilijk doen
als het samen kan.
(Loesje)**

Collective teacher efficacy

The shared belief by a group of teachers in a particular educational environment that they have the skills to positively impact student outcomes.

Collective Teacher Efficacy continuum

Hoge CTE

Optimistisch: Er is een gedeelde visie dat alle leerlingen minimaal 1 jaar leerrendement (groei) maken in een jaar. Ze zoeken naar oplossingen daar waar dit nog niet lukt.

Vertrouwen: Geloven in het effectief onderwijzen aan leerlingen zodat elke leerling een jaar leerrendement behaalt.

Samenwerken: Geloven en vertrouwen in de kracht van het delen van ideeën en handelen.

Iedereen is lerende: Zien zichzelf al lerende professionals, zien fouten als leermomenten en leren van elkaar.

Volharden: Blijven zich inzetten door vertrouwen in hun kunnen.

Lage CTE

Pessimistisch: Hebben het gevoel geen invloed te hebben. Ze hebben geen controle over de omstandigheden en verwachten onrealistische resultaten.

Onzekerheid: Er is twijfel om alle leerlingen goed onderwijs te geven.

Individueel werken: Zijn overtuigd dat zij individueel verantwoordelijk zijn voor hun groep en twifelen aan dat het team hieraan een bijdrage kan leveren.

Kennis genoeg: Zien zichzelf als experts en weten genoeg over wat nodig is om les te geven.

Apathie: Voelen zich niet capabel genoeg, zetten zich minimaal in.

Aan welke kant zit jouw team vooral?

Collective Teacher Efficacy continuum

Hoge CTE

Optimistisch: Er is een gedeelde visie dat alle leerlingen minimaal 1 jaar leerrendement (groei) maken in een jaar. Ze zoeken naar oplossingen daar waar dit nog niet lukt.

Vertrouwen: Geloven in het effectief onderwijzen aan leerlingen zodat elke leerling een jaar leerrendement behaalt.

Samenwerken: Geloven en vertrouwen in de kracht van het delen van ideeën en handelen.

Iedereen is lerende: Zien zichzelf al lerende professionals, zien fouten als leermomenten en leren van elkaar.

Volharden: Blijven zich inzetten door vertrouwen in hun kunnen.

Lage CTE

Pessimistisch: Hebben het gevoel geen invloed te hebben. Ze hebben geen controle over de omstandigheden en verwachten onrealistische resultaten.

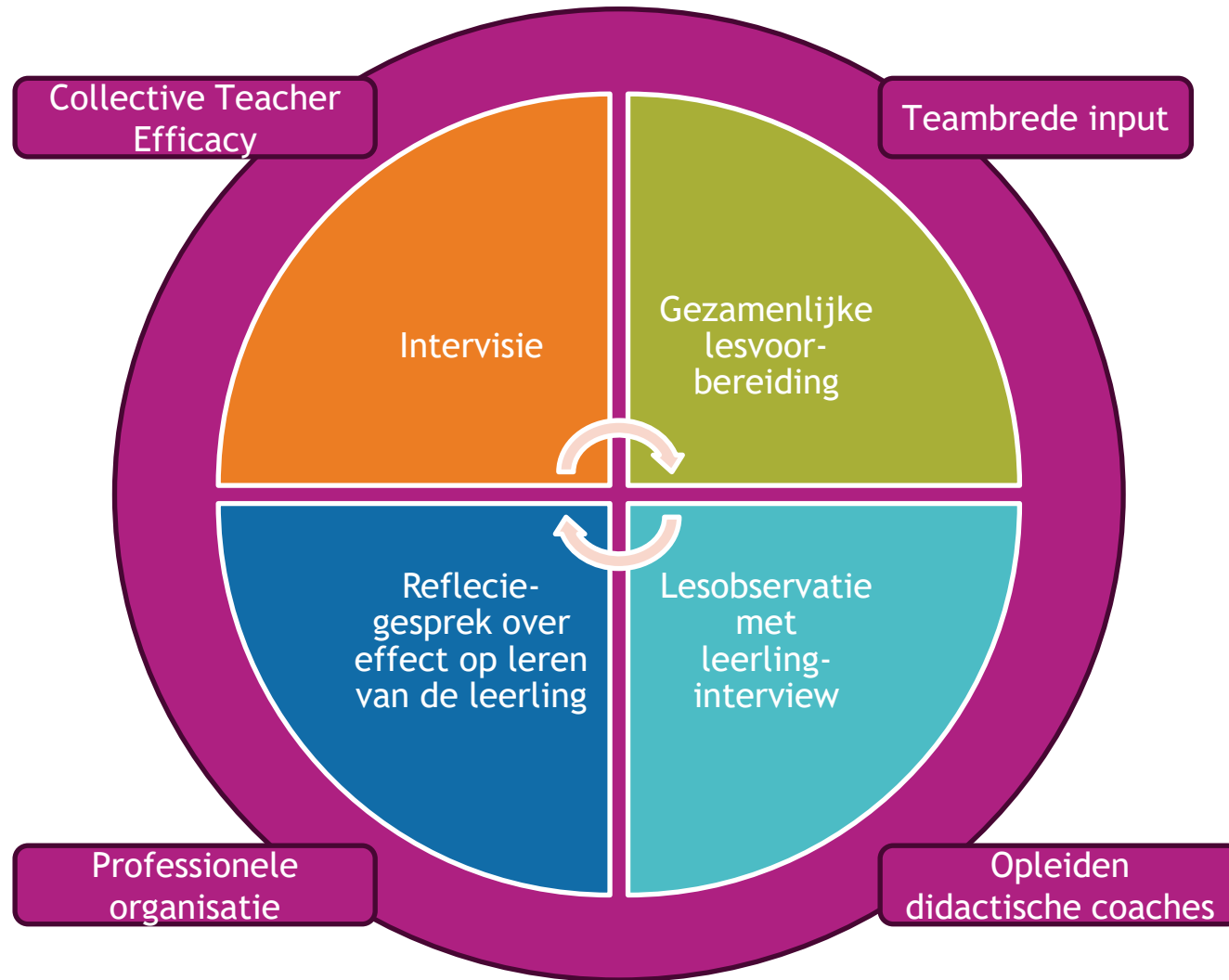
Onzekerheid: Er is twijfel om alle leerlingen goed onderwijs te geven.

Individueel werken: Zijn overtuigd dat zij individueel verantwoordelijk zijn voor hun groep en twijfelen aan dat het team hieraan een bijdrage kan leveren.

Kennis genoeg: Zien zichzelf als experts en weten genoeg over wat nodig is om les te geven.

Apathie: Voelen zich niet capabel genoeg, zetten zich minimaal in.

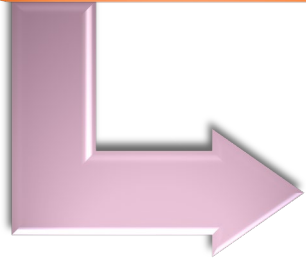
Bouwstenen traject didactische coaches

Opbouw traject

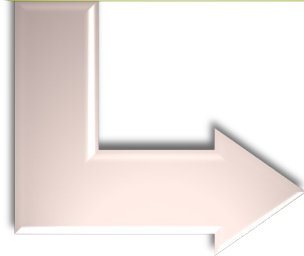
1

- Didactische coaches opleiden

2

- Didactische coaches begeleiden

3

- Didactische coaches opereren zelfstandig

Uitgangsposities

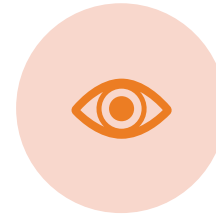
Leraar komt met **ruwe lesschets**

We zoeken naar toevoegingen om **meer effect** te hebben op **leren van de leerlingen**

We **bouwen samen deze les uit** en gaan kijken wat werkt

We kijken naar **het leren van de leerlingen**

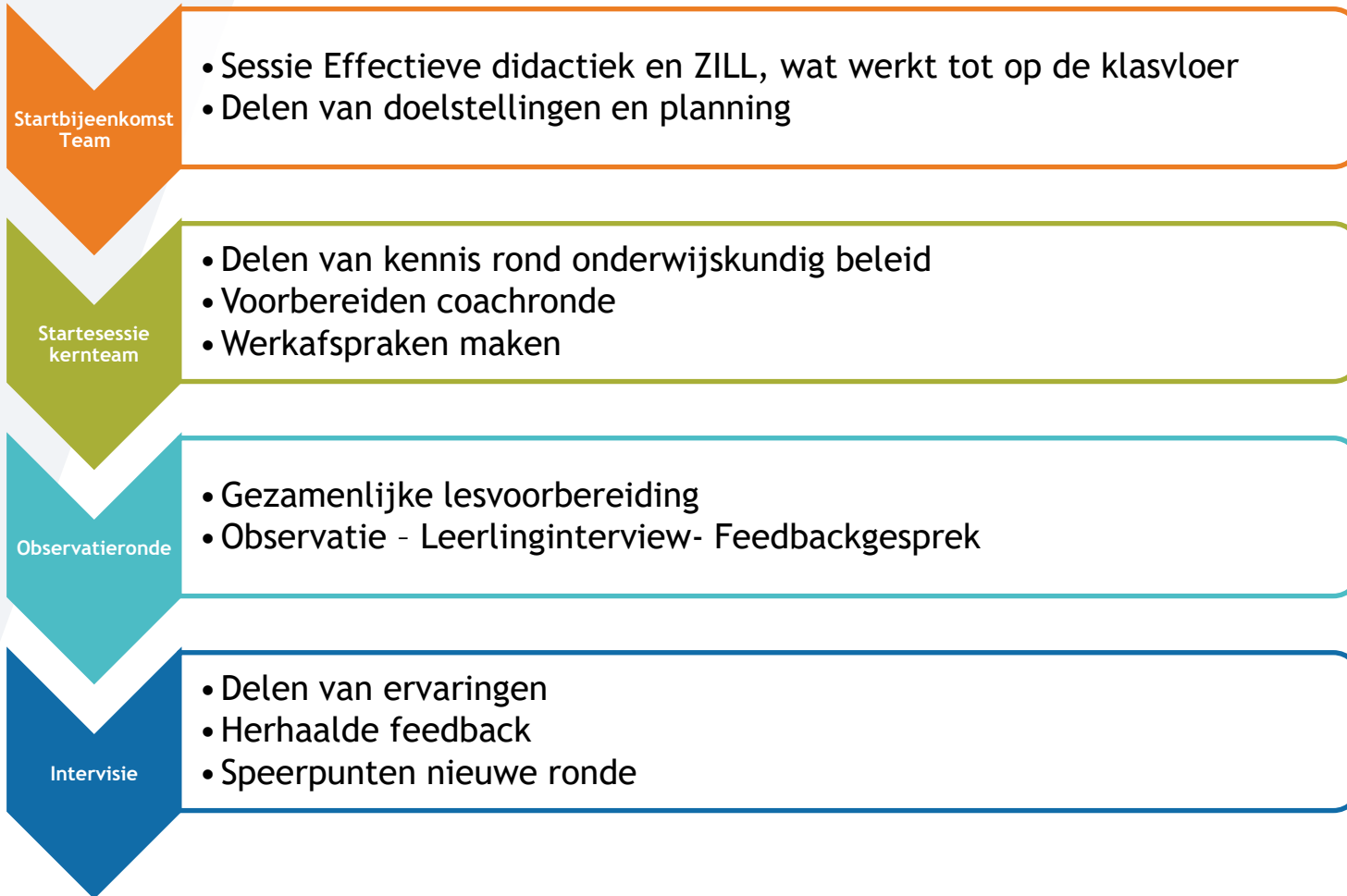

We **reflecteren op** waar we **effect** hebben gehad en waar niet

We praten in de **wij-vorm** en zijn gefocust op het **effect van ons handelen op het leren van de leerlingen**

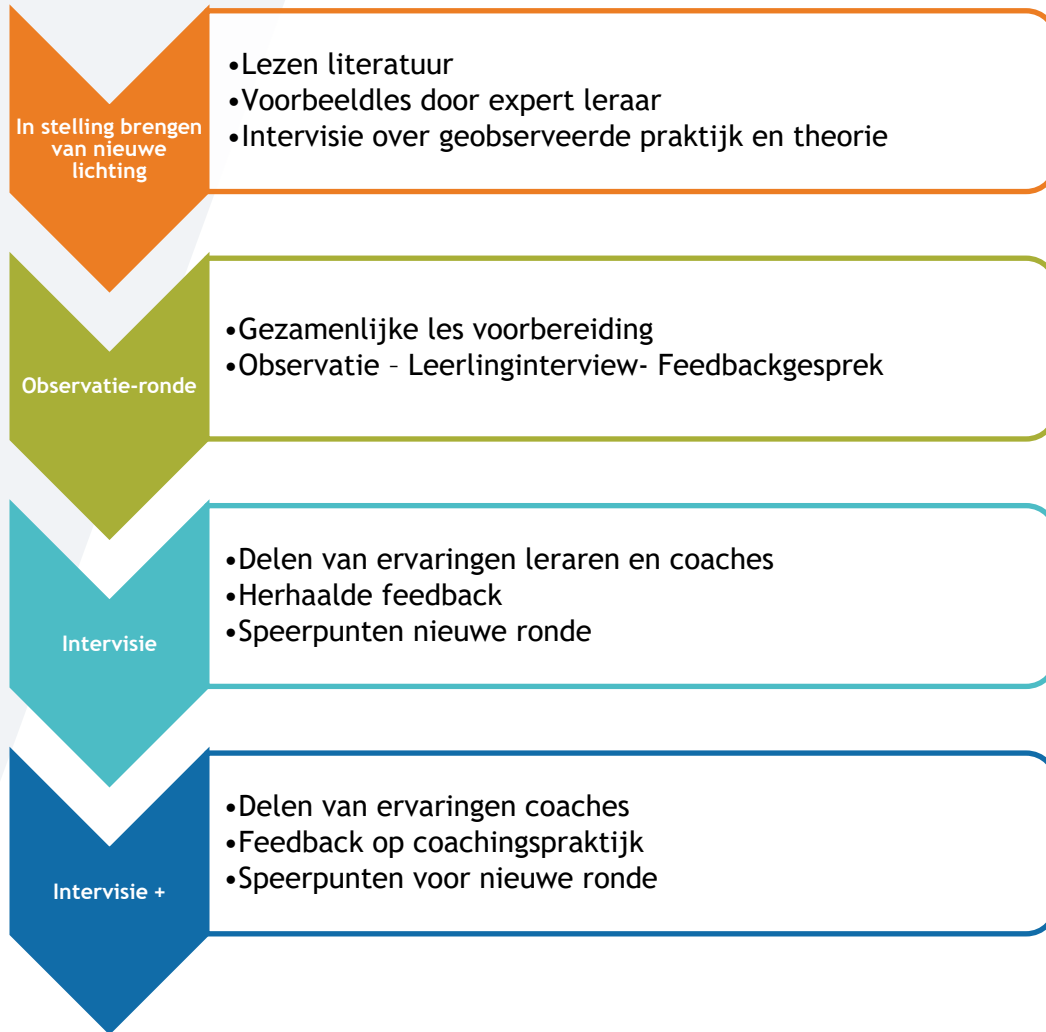
deel 1 – opleiden van didactische coaches

deel 2 – begeleiden van didactisch coaches

deel 3 – didactische coaches opereren zelfstandig

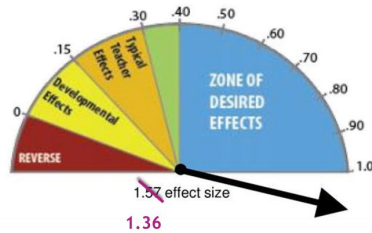

[2023 0310 EDI traject filmpje 7 Schets traject v1 - YouTube](#)

Welke kansen zie je voor jouw begeleiding op jouw school om te werken met deze inhoud en/of de begeleidingsstappen?

Collective teacher efficacy

The shared belief by a group of teachers in a particular educational environment that they have the skills to positively impact student outcomes.

https://www.visiblelearningmetax.com/influences/view/collective_teacher_efficiency

Uitgangsposities

Leraar komt met **ruwe lesschets**

We zoeken naar toevoegingen om **meer effect** te hebben op leren van de leerlingen

We **bouwen samen deze les uit** en gaan kijken wat werkt

We kijken naar **het** leren van de leerlingen

We **reflecteren op** waar we **effect** hebben gehad en waar niet

We praten in de **wij-vorm** en zijn gefocust op het **effect van ons handelen** op het leren van de leerlingen

Vragen?

Bronnenlijst ter inspiratie...

- Defraigne, B., & Bellens, K. (2012). Wat werkt?: Kenmerken van effectief basisonderwijs. Leuven: Acco.
- Hattie, J. (2014). De impact van leren zichtbaar maken. Gent: Abimo.
- Kagan, S. (2020). Coöperatieve werkvormen: voor elke groep en ieder vak. Rotterdam: Bazalt.
- Lemov, D. (2022). Teach Like a Champion 3.0: 63 Technieken waarmee je je leerlingen laat excelleren. Rotterdam, CED groep.
- Marzano, R.J. (2014). Wat werkt op school: Research in actie. Rotterdam: Bazalt
- Surma, T. , e.a. (2019). Wijze lessen, twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek. Meppel: Ten Brink uitgevers
- Hollingsworth, J. en Ybarra, S. (2020). Expliciete Directe Instructie 2.0. Huizen: Pica
- Buelens W. , e.a. (2024). Wijze lessen digitale didactiek. Ten Brink uitgevers

Bedankt

Ontdek onze digitale kanalen

voor het brede publiek
www.katholiekonderwijs.vlaanderen

voor de professional
pro.katholiekonderwijs.vlaanderen

[/KatholiekOnderwijsVlaanderen](https://www.facebook.com/KatholiekOnderwijsVlaanderen)

[/KathOndVla](https://twitter.com/KathOndVla)

[/BoeveLieven](https://twitter.com/BoeveLieven)

[/company
/katholiekonderwijsvlaanderen](https://www.linkedin.com/company/katholiekonderwijsvlaanderen)

[@kathondvla](https://www.youtube.com/@kathondvla)

[/kathondvla](https://www.instagram.com/kathondvla)